

22 Φεβρουαρίου 2016

Οικογένεια, σχολείο, πολιτεία

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Του Σταύρου Σ. Φωτίου*

Πρώτος χώρος μόρφωσης του ανθρώπου είναι η οικογένεια. Αυτή δεν είναι τίποτε άλλο παρά η ποιότητα των σχέσεων των μελών της. Έτσι, κατά αρχήν, οι δύο σύζυγοι καλούνται να αθληθούν στην πλήρη μέθεξη του ενός με τον άλλο, στην ψυχοσωματική ενότητα, στην αυθυπέμβαση και την αυτοπροσφορά. Πρόκειται για ένα άθλημα ζωής, για ένα διά βίου ταξίδι, για το οποίο χρειάζεται να καταβληθεί ανάλογο τίμημα: η συνεχής μείωση του εγωκεντρισμού. Στη συνέχεια, προέκταση της αγάπης των συζύγων είναι τα παιδιά. Οι σύζυγοι φέρνουν παιδιά στον κόσμο για να μετάσχουν στην Αγάπη. Έτσι στην οικογένεια το εγώ, το εσύ, ο άλλος, συγκατοικούν στο εμείς. Ο ένας με τον άλλο, διά του άλλου, για τον άλλο: ιδού τι πρέπει να είναι μια οικογένεια -όπως και κάθε άλλη διαπροσωπική σχέση.

Με τα βιώματά του στην οικογένεια ο νέος άνθρωπος διαμορφώνει ανάλογα την προσωπικότητά του. Επειδή αγαπιέται και αγαπά, γίνεται πρόσωπο μοναδικό και ανεπανάληπτο, ασαρομοίαστο και αναντικατάστατο. Στην οικογενειακή εστία μαθαίνει να χαίρεται την παρουσία του άλλου, να μοιράζεται και να προσφέρει, να διακρίνει το αληθινό από το φανταστικό. Όσο περισσότερο μια οικογένεια λειτουργεί αρμονικά, τόσο περισσότερο τα παιδιά ωριμάζουν και γίνονται ελεύθεροι και υπεύθυνοι άνθρωποι. Αντίθετα, όταν μια οικογένεια δεν λειτουργεί αρμονικά, όταν οι σχέσεις των μελών της είναι δυσλειτουργικές, τότε γίνεται τόπος εντάσεων και συγκρούσεων, πηγή φοβίας και δυστυχίας, εσωτερικής και

εξωτερικής κακοποίησης. Με αποτέλεσμα, σε αυτήν την περίπτωση, κάποιοι άνθρωποι να γεύονται την πρώτη υπαρξιακή ανισότητα: τα αρνητικά παιδικά βιώματα.

Δεύτερος χώρος μόρφωσης του ανθρώπου είναι το σχολείο. Πρόκειται για χώρο που προσφέρει απαγαλακτισμό από τον στενό κύκλο της οικογένειας. Εδώ τα παιδιά θα μάθουν ότι πέρα από τη μικρή βιολογική τους οικογένεια, υπάρχει και μια άλλη μεγάλη κοινωνική οικογένεια, στην οποία πρέπει να ενταχθούν. Στο σχολείο τα παιδιά καλούνται να πειθαρχήσουν σε συλλογικούς κανόνες, να αναπτύξουν ακόμη πιο πολύ τις ικανότητες και τα χαρίσματά τους. Ταυτόχρονα, στο σχολείο θα γεωργήσουν την οικεία ταυτότητα και, συνάμα, τη διαλογική ετοιμότητα προς την ετερότητα. Επιπλέον θα κληθούν να αναμετρηθούν με τα καίρια υπαρξιακά ερωτήματα: τι είναι ο Θεός, ο άνθρωπος, ο κόσμος • τι είναι η ζωή, ο έρωτας, ο θάνατος • τι είναι η ελευθερία, η αγάπη, η αδελφοσύνη; Αντίθετα, όταν ένα σχολείο δεν λειτουργεί παιδευτικά, όταν εκπέσει σε απρόσωπο οργανισμό μεταβίβασης πληροφοριών, τότε καθίσταται τόπος ψυχολογικής πίεσης και μαθησιακής αποτυχίας. Ακόμη χειρότερα, δεν προσφέρει δείκτες ζωής και δεν καλλιεργεί υπαρξιακές δεξιότητες. Με αποτέλεσμα, στην περίπτωση αυτή, κάποιοι άνθρωποι να γεύονται μια άλλη υπαρξιακή ανισότητα: τα αρνητικά μαθητικά βιώματα.

Τρίτος χώρος μόρφωσης του ανθρώπου είναι η πολιτεία. Πρόκειται για χώρο στον οποίο ο άνθρωπος θα εργαστεί, θα δημιουργήσει, θα πολιτευθεί. Εδώ καλείται να γίνει έντιμος συνεργάτης, εμπνευσμένος τεχνίτης, υπεύθυνος συνάνθρωπος. Όσο μια πολιτεία λειτουργεί αρμονικά, όσο η αξιοκρατία και η ισονομία, η ποίηση και η τέχνη, αποτελούν θεμελιώδη γνωρίσματά της, τόσο θα προάγονται αντίστοιχες συμπεριφορές. Αντίθετα, όταν μια πολιτεία τείνει προς την ανομία και τον αμοραλισμό, όταν υπονομεύει τους συνεκτικούς της δεσμούς και απορρίπτει κάθε συλλογικό όραμα, τότε καθίσταται τόπος απογοήτευσης και διάψευσης ευγενών προσδοκιών. Με αποτέλεσμα, στην περίπτωση αυτή, κάποιοι άνθρωποι να γεύονται μια τρίτη υπαρξιακή ανισότητα: τα αρνητικά πολιτικά βιώματα.

Οικογένεια, σχολείο, πολιτεία, είναι οι κύριοι παράγοντες μόρφωσης και μεταμόρφωσης του ανθρώπου. Συνεπώς για μια αγωγή συνέχειας και συνέπειας, είναι αναγκαία η αρμονική συνεργασία των τριών αυτών παραγόντων. Οικογένεια, σχολείο και πολιτεία, οφείλουν να συμπίπτουν στη μορφωτική στοχοθεσία, να συνεισφέρουν στην καταξίωση της ζωής. Σε διαφορετική περίπτωση ο άνθρωπος θα υπόκειται σε αντιφατικές επιδράσεις, με ό,τι αρνητικό αυτό συνεπάγεται. Αυτά που θα διδάσκεται στον ένα φορέα αγωγής θα εξουδετερώνονται από τον άλλο.

Συνεπώς, για να καρπίσει πλούσια μια εκπαιδευτική πολιτική είναι σημαντικό

οικογένεια, σχολείο και πολιτεία να την υποστηρίζουν με έμπρακτο λόγο και έλλογη πράξη. Η εκπαίδευση χρειάζεται την αρωγή μιας παιδαγωγούσας πολιτείας.

*Ο Σταύρος Σ. Φωτίου είναι καθηγητής στο Τμήμα Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Πηγή: churchofcyprus.org.cy